

Johannes 4 – Samenvatting (Betacursus 04 - © 2005-2008 Deltacursus)

Jezus doopte overigens niet zelf (4:2). Vgl. 3:22,26; 1 Korintiërs 1:17. Ten eerste was Jezus groter dan Johannes de Doper omdat niet hij maar zijn discipelen doopte. Ten tweede was deze doop door zijn discipelen een overgang van de doop van Johannes naar de christelijke doop. Beiden tonen de noodzaak van geestelijke reiniging (cf. Marcus 1:4; Handelingen 2:38; 22:16). Maar omdat de daadwerkelijke reiniging van zonden pas effectief kan gebeuren ná de kruisdood van Jezus en ná de uitstorting van de heilige Geest, was deze dooppraktijk van de discipelen net als de doop van Johannes de Doper een voorbereiding voor mensen om naar de Messias, Jezus Christus, te keren.

Jezus moest van Judea door Samaria reizen naar Galilea (4:3-4). Er waren wegen langs de Jordaan en door het Overjordaanse gebied, maar dit ‘moeten’ was een hemelse noodzakelijkheid: Jezus ging door Samaria om de wil van zijn Vader in die streek te doen en die wil te voltooien (4:34)!

Hoe Jezus de ziel van de vrouw won (4:7-26). a) Jezus deed een appèl op haar sympathie (4:7-9). Je kunt een goed contact leggen met iemand door iets voor de ander te doen of door de ander te vragen iets voor jou te doen.

b) Jezus deed een appèl op haar nieuwsgierigheid (4:10-12). Vers 10 is een verborgen gezegde of raadsel, waarover de vrouw heel goed moest nadenken. Hier liet Jezus de vrouw horen dat hij ook iets aan haar kon geven. Eigenlijk was zij degene die ‘levend water’ nodig had en Jezus was de Bron en Gever van het levende water! Letterlijk betekent ‘levend water’ het ‘stromend water’ dat diep uit de bodem van de put onder het staande water in de put opborrelt. In het Oude Testament is ‘levend water’ een beeld van ‘de levenschenkende openbaring van God’ (Jeremia 2:13; Zacharia 14:8). In het Nieuwe Testament is ‘levend water’ een beeld van ‘de levenschenkende Geest’ die verlossing of eeuwig leven schenkt (7:37-39). De vrouw verstond de letterlijke betekenis en merkte op dat Jezus geen touw met een emmer had om het water uit de bodem van de put omhoog te halen. Jezus zou toch niet meer kunnen zijn dan Jakob, de voorvader van de Joden en de Samaritanen? c) Jezus deed een appèl op haar verlangen naar bevrediging (4:13-16). Na het drinken van gewoon water wordt een mens altijd weer dorstig, maar na het drinken van het levende water blijft de diepe vervulling voor eeuwig voortbestaan (6:35; vgl. Jesaja 49:10; Openbaring 7:16-17). Het gewone water blijft altijd buiten de ziel, maar het levende water blijft in de ziel en stroomt als een rivier daar uit (7:37-39). Het gewone water moet elke keer weer geschept worden, maar het levende water is een nimmer eindigende en zelf aanvullende bron (vgl. 14:16-17). De vrouw bleef vasthouden aan de letterlijke betekenis en vroeg voor het eerst dat Jezus haar dat water geeft zodat zij niet elke dag hoeft te putten. d) Jezus deed een appèl op haar geweten (4:16-19). De vrouw had een *beginmend verlangen* naar méér in het leven. Maar een oprecht verlangen vereist een *oprechte dorst* naar dit levende water. Dat kan alleen wanneer er *een oprecht besef van zonde* is. De vrouw werd herinnerd aan haar immorele leven en haar geweten werd aangesproken. Ze begon zich te schamen voor haar immorele leven en zei dat ze geen man had – een laatste poging onder haar slechte geweten uit te komen. Maar Jezus liet haar niet los en vertelde haar dat hij alles over haar wist (Hebreeën 4:13). Toen ging de vrouw Jezus als een waarzegger (profeet) beschouwen die haar geheimen kon lezen.

e) Jezus deed een appèl op haar relatie met God (4:20-26). De vrouw bracht het gesprek op een ander onderwerp – de plaats van aanbidding – ten einde de pijnlijke herinnering aan haar zondig leven te vermijden. Waar moest zij heen gaan met haar schuldige geweten en pijn in het hart: Gerezim of Jeruzalem (4:20-21)? Het antwoord van Jezus was dat het niet gaat om *uiterlijke* gebedsplaatsen en religieuze gebedshoudingen, maar om de ontmoeting met de ware God, *innerlijke* transformatie en ware aanbidding. Toen openbaarde Jezus aan haar wie hij was: de Messias. Jezus heeft dit voor wijzen en verstandigen verborgen gehouden, maar ze aan eenvoudige mensen onthuld (Matteüs 11:26).

Joden en Samaritanen (4:9). ‘Joden gingen niet om met Samaritanen’ betekent dat zij niet dezelfde vaten gebruikten uit vrees voor ceremoniële verontreiniging (vgl. Marcus 7:3). Na de dood van koning Salomo viel Israël in twee koninkrijken uiteen: het zuidelijke koninkrijk van Juda (met de stammen Juda en Benjamin) en het noordelijke koninkrijk van Israël (met de andere tien stammen). In 722 v.C. voerden de Assyriërs de meeste mensen van het noordelijke koninkrijk van Israël in ballingschap naar Assyrië en voerden ze ballingen uit andere delen van het Assyrische Rijk naar Israël (2 Koningen 17:21-41). Deze nieuwe mensen vermengden zich met de overgebleven mensen in het noordelijke koninkrijk van Israël en dit werden de Samaritanen. Samaria was het gebied tussen Galilea en Judea. De Samaritanen vormden *een eigen godsdienstige gemeenschap*. De nieuwe kolonisten geloofden dat in 722 v.C. het gebied verwoest werd en de Israëlieten in ballingschap gingen omdat zij ‘de god van het land’ boos gemaakt hadden. Zij verzochten hun koning om hen een priester uit Israël te zenden om hen ‘de wetten van deze god van het land’ te leren. Zo gebeurde het dat een vervalste vorm van Judaïsme op een heidense godsdienst geënt werd. De Samaritanen geloofden alleen de vijf boeken van Mozes, die als heilige Schrift aanvaard werd ten tijde van hun ballingschap. Zij hadden andere godsdienstige opvattingen dan de Joden, die uit de ballingschap in Babylonië (605-537 v.C.) naar Judea terugkeerden. Na deze terugkeer uit de ballingschap weigerden de Joden in het zuiden dat de Samaritanen in het noorden hen hielpen om de tempel te Jeruzalem te herbouwen. Daarop gingen de Samaritanen en hun bondgenoten het werk hinderen (Ezra 3 – 4). De Samaritanen bouwden hun eigen tempel op de berg Gerezim. Maar in 128 v.C. verwoestten Joodse vrijheidsstrijders (de Makkabeeën) onder leiding van Johannes Hyrcanus deze tempel van de Samaritanen. Daarom haatten de Samaritanen de Joden (8:48; Lucas 9:51-53). En de Joden verachtten de Samaritanen (8:48). Maar Jezus maakte geen onderscheid tussen mensen (Lucas 9:54-55; 10:25-37; 17:11-19; Handelingen 10:28,34-35; vgl. Deuteronomium 10:17).

Verlossing komt uit de Joden (4:22). Jezus zei dat de Samaritanen niet wisten wat zij vereerden. De Samaritanen hadden de historische, poëtische en profetische boeken van het Oude Testament verworpen. Daarom was hun ‘god’ een bedenkensel geworden, niet de God die zich in het hele Oude Testament geopenbaard heeft. De Joden wisten echter wel wat zij aanbaden, want niet alleen had God zich meer volledig in het hele Oude Testament geopenbaard maar bovendien

heeft hij *zijn verlossingsplan uitgewerkt door het volk Israël en door individuele Joden* als Judah, David en Maria. “Verlossing komt immers van de Joden” (Psalm 147:19-20; Micha 4:1-2; Romeinen 3:1-2).

De ware aanbidding (4:23-24). De tijd voor de werkelijke aanbidding is nu, met de eerste komst van Christus! Met de eerste komst van Jezus verliezen alle tempels en andere religieuze gebouwen (vgl. Matteüs 27:51; Handelingen 7:48-49; 17:24-25) met al hun godsdienstige ceremonies (vgl. Efeziërs 2:15; Kolossenzen 2:14) hun betekenis! De ware aanbidding wordt *innerlijk* en heeft evenals het koninkrijk van God een tegenwoordig en een toekomstig aspect. Pas bij de wederkomst van Christus zal het een volmaakte aanbidding zijn! God is Geest. Hij is niet een deel van deze schepping, maar is de Schepper van de hele schepping. Hij is volkomen onafhankelijk van de schepping en staat erboven, zelfs al komt hij de schepping binnen door Jezus Christus. Hij is niet een onpersoonlijke geest of kracht, maar een persoonlijke Geest, die plannen maakt, besluit, spreekt, handelt en voelt. Aanbidding in waarheid. De gezindheid waarmee *ons verstand* aanbidt, wordt bepaald door de waarheid aangaande de God die wij aanbidden. Ware aanbidding is onmogelijk zonder de waarheid zoals de God van de bijbel dat geopenbaard heeft. *Ware christelijke aanbidding is gebaseerd op de ware christelijke leer!* De God van de bijbel heeft zijn wezen, karakter, woorden en daden aan de mensen geopenbaard, eerst door de profeten in het Oude Testament en tenslotte door Jezus Christus en zijn onderricht in het Nieuwe Testament (16:13-15; Hebrëen 1:1). Aanbidden in geest. De gezindheid waarmee *onze geest* aanbidt wordt bepaald door de aanwezigheid van de heilige Geest in onze geest. Ware aanbidding is onmogelijk zonder de aanwezigheid van de heilige Geest. Niet elke vorm van aanbidding is God welgevallig! De voorgeschreven gebedshoudingen, vastgelegde gebeden of mantras, voorgeschreven gebedsplaatsen, godsdienstige feesten en godsdienstige wetten van andere godsdiensten zijn God niet welgevallig (Jesaja 1:13-15; 29:13; Hebrëen 10:6). Ware aanbidding is niet lichamelijk maar geestelijk; niet uiterlijk maar innerlijk. Het wordt niet bepaald door menselijke voorschriften en vormen maar door de tegenwoordigheid van Gods Geest in onze geest. God de Vader zoekt voortdurend zulke aanbidders! Gods zoeken is tegelijk redden (Lucas 19:10). God neemt steeds weer het initiatief (3:16; 6:44,37,65)!

Wat de Samaritaanse vrouw en de discipelen deden om de zielen van de Samaritanen te winnen (4:27-42). De Samaritaanse vrouw was een zaaier (4:27-30). Zij vertelde haar stadsgenoten over Jezus, waarop ze in groten getale naar hem toe kwamen (4:30, vgl. 35). De discipelen waren maaiers (4:31-38). De Samaritaanse oogst (4:39-42).

Jezus en vrouwen (4:27). De Joodse leraren zeiden, “Laat niemand met een vrouw op straat praten, zelfs niet met zijn eigen vrouw!” In andere culturen verplichten mannen hun vrouwen zich op bepaalde manieren te kleden en thuis te blijven; mogen zij met meerdere vrouwen tegelijk trouwen; hun vrouwen slaan; van hun scheiden; of zelfs doden! Jezus veranderde alle culturen met betrekking tot vrouwen. Mannen en vrouwen zijn in zijn ogen gelijkwaardig! De emancipatie van de vrouw betekent niet dat christenen de Godgegeven verschillen in de schepping van de man en de vrouw negeren. Het betekent ook niet dat christenen ongehoorzaam zijn aan de Godgegeven functies van vrouwen en mannen in het huwelijk en in de Kerk. De bijdragen van vrouwen in het gezin, kerk en maatschappij zijn even waardevol en belangrijk als die van mannen. De waardigheid van vrouwen is even groot als die van mannen. De motieven van Jezus waren altijd zuiver en eerbaar. Hij was altijd vriendelijk en respectvol tegenover vrouwen.

Het voedsel van Jezus (4:31-34) staat voor de levenstaak van Jezus, waarin hij zijn vreugde en voldoening vindt. Het is symbool voor het doen van Gods wil en het volbrengen van zijn Godgegeven taak. Jezus was gekomen om God en diens wil te openbaren, Gods verlossingswerk te volbrengen (door zijn dood en opstanding) en het begin van Gods nieuwe verbondsvolk op te richten (het fundament te leggen in de apostelen). Jezus was niet alleen ‘een beginner’, maar ook ‘een voleindiger’! Aan het begin van zijn bediening wijdde hij zich helemaal toe om deze Godgegeven taak te volbrengen (4:34). Aan het einde van zijn bediening had hij zijn taak ook helemaal volbracht (17:4; 19:30)! Hij had God de Vader bekend gemaakt aan de mensen die God aan hem gegeven heeft. Hij had hen beschermd tegen de boze en hij had niemand van hen verloren laten gaan (17:6-18).

De een zaait, de ander maait (4:34-38). Deze gebeurtenis vond plaats in december of januari en de graanoogst was pas in april of mei. De mensen-oogst was nu. Het kent geen seizoenen want mensen komen op alle tijden van het jaar tot geloof! Er is telkens weer een schare van nieuwe mensen die rijp zijn om geoogst te worden (4:35)! Er was zelfs weinig tijd tussen zaaien en oogsten (vgl. Amos 9:13, NIV). Sommige christenen zullen veel meer een ‘zaaier’ zijn dan een ‘maaier’, maar zij mogen zich verblijden, omdat zij een even groot aandeel hebben in de uiteindelijke oogst! Christenen die meer een ‘maaier’ dan een ‘zaaier’ zijn, moeten beseffen dat zij door Christus ‘uitgezonden zijn om datgene te maaien, wat hen geen arbeid heeft gekost’. Andere christenen waren de ‘zaaiers’ en hebben al de arbeid verricht. Christenen die vooral ‘zaaiers’ zijn, mogen altijd de overtuiging hebben dat “het woord van God nooit leeg terugkeert” (Jesaja 55:10-11) en dat “hun arbeid niet vergeefs is in de Here” (1 Korintiërs 15:58)!

Een profeet heeft in zijn eigen vaderland geen eer (4:43-45). Waarom gaat Jezus terug naar Galilea als hij weet dat hij daar niet geëerd zal worden? Jezus was in Jeruzalem (2:13) en daar geloofden vele mensen in hem omdat hij wondertekenen verrichtte (2:23). Na zijn tempelreiniging *verliet hij Judea met opzet* om een vroegtijdige botsing met de Farizeeën te vermijden (4:1-3). Hij ging via Samaria naar Nazaret in Galilea, omdat hij daar in zijn eigen vaderstad niet behoefde te vrezen dat mensen hem zouden eren zoals de mensen in Jeruzalem. De Galileeërs *ontvingen* Jezus omdat zij zijn wondertekenen in Jeruzalem hadden gezien (4:45). Maar dat betekent niet dat zij hem eerden, want zij geloofden alleen als zij wondertekenen zagen (4:48). Matteüs vertelt dat de mensen uit zijn vaderstad *aanstoot aan hem namen en hem niet eerden* (Matteüs 13:53-58).